

TRANSFOCATOR

Grigore ȘOITU

Un "urmuzist"

Prima impresie pe care o lasă poemele din volumul de debut al lui Grigore Șoitu, *Anticulinare* (Editura ARHIPELAG, 1996), este de discurs pe mai multe voci, deși unitar, perfect acordat la toate aceste nivele de expresivitate. De fapt, vocile respective, oricât de distinct marcate "scriptural", sunt interiorizate și converg în monologul unic, dând frâu unei subiectivități abia disimulate. Tânărul poet ne apare de la bun început total dezinhibat, fără complexe, afișând o mare siguranță de sine - neîndoios, semnul celor înzestrați și făcuți anume pentru un asemenea gen de poezie. Cel mai mult ne-a convins autorul în versurile de respirație scurtă, adică normală, în care nu forțează nota parodică (bunăoară, în *Drumul și alte povestiri*). În fond, el este un spirit alert, sprintar chiar, nu scne căznit. Folosește multe artificii, un întreg rețetar, dar efectul este vădit antilivresc. Redescoperă cel mai adesea forța genuină a cuvântului, care se revelează însă numai la modul negativ, ironic.

Desigur, identitatea dintre revelație și ironie pare, până la un punct, destul de confortabilă, cu ecou în gustul pentru exhibare și spectacol, pentru o regie cât mai epatantă, dar deloc încifrată a textului, mustind de oralitate și invenții verbale proprii, în maniera ludică deconstructivă, de-acum bine cunoscută (cf. *Scurt popas în Makaronnetos - tablou vivant în trei reprize*). La ostentația cuvântului se adaugă ostentația procedurii, ceea ce nu-l împiedică pe tânărul poet să-și joace mai mult cu inspirație și ingenuitate (decât mimetic) șansa. Ostentativ este și titlul, evident bine găsit, proiectând căutările și modelele poetice cu precădere în sfera lui "anti-", cu credința secretă - bănuim - că "antipoezia pentru antipoezie" este tot poezie, înscriindu-se într-o adevărată *saga* a cotidianului vădit prozaic. Problema e cum să se ferească de diluție și descriptivism, găsindu-și locul cel mai potrivit într-o paranteză cât mai credibilă a metapoeticului absorbant de experiențe oricât de teme la prima vedere. Mai activ funcționează deocamdată, la Grigore Șoitu, modelul avangardei, extrapolat - ca de obicei - la contexte inedite și copios aseasonat cu sugestii din rețetarul postmodernist pomenit mai înainte. O asemenea poezie reclamă mereu un punct de sprijin din afară, dar tot din interiorul literaturii. Reușite nu se par, în această privință, pastişele "colegiale" după Dumitru Crudu și Paul Daian, replici inteligente, nelipsite de un secret umor. Un alt poem era dedicat lui D. Țepeneag, iar motto-ul cărții îl evocă, deloc întâmplător, pe Virgil Mazilescu.

Spirit prin excelență analitic, inventiv și avid de originalitate, poetul își exhibă cu voluptate mai toate "secretele", îndeosebi "trucurile" lingvistice, pe care

apoi tot el ține să le explice, de fapt, să le dezvolte, lărgind și mai mult zona de mister și de non-sens, ridicat la puterea paradigmaticului. Nu altceva pare să sugereze ultimul text din sumar, intitulat *Addenda*, făcând din întregul volum un fel de poem autocomentat. Este însă și momentul autorevelării proprii identități, al luării conștiinței de sine depline, prin detașare, cel puțin aparentă, și doar la un prim nivel de (auto)înțelegere. Totodată își experimentează o proprie formulă a metapoeticului, unele versuri ludice amintind, prin acel sentiment special de perplexitate, provocat de jocurile ingenioase de cuvinte frizând absurdul, de Urmuz. La drept vorbind, poetul însuși se consideră cu îndreptățire un "urmuzist". Își urmează deseori cu fidelitate modelul, mai puțin în latura de gravitate adâncă și de tragism din textele urmuziene, care închid exemplar în ele o experiență unică, nesubstituibilă. Pentru Urmuz nu există propriu-zis un "va urma", cum își încheie tânărul poet cartea sa, forțând în spirit ludic - și de astă dată - deschiderea.

De altfel, înclinația spre farsă și bufoneria înaltă (în ciuda licențelor de tot felul) nu atinge nici o clipă convenția însăși a poeticului. Cultul negativității este mai degrabă unul recuperator, iar *Anticulinare*-le se citesc cu un sentiment mai puțin contrariant decât ne-am așteptat. Leșită din comun este mai cu seamă mobilitatea cu care se trece de la un registru la altul, într-o formulă cursivă, agreabilă, fără goluri în interstițiile discursului: un continuum de la prima până la ultima notație. Titlurile, de obicei lungi și ironic-explicite, aproape că nu mai contează. Este mai mult un mod premeditat de a deturna atenția cititorului spre capcana facilului, a epicului de accesibilitate mediocră, însă cu intenția subiacentă de a pregăti pentru revelație, chiar dacă aceasta se produce numai la modul negativ, ironic (așa cum spuneam mai la început).

Fără îndoială că debutul tânărului poet constănțean nu este unul obișnuit și în nici un caz, unul care să treacă neobservat. O oarecare indecizie se simte, poate, în opțiunea - încă oscilantă - între disimulare și spontaneitate, între livresc și spectacolul nud al verbului redus cu premeditare la pura expresivitate idiomatice. După cum simpla invenție a unor cuvinte, mai mult sau mai puțin izolate, nu înseamnă, deocamdată, și descoperirea unui nou limbaj. Important e însă că Gr. Șoitu nu se oprește, cu această interesantă și convingătoare experiență, din elanul său pomit să atingă necunoscutul. Nici una din multiplele disponibilități etalate în volumul de față nu pare a se fi epuizat. El are în continuare resurse și ni se pare deja (fapt spus răspicat și de Al. Cistelean în prefață) o certitudine.

Cornel MORARU